

Op mieren jagende kogelspinnen

Peter Boer, Hannie Luijten, Marc de Winkel & Aart Noordam

Opvallende predatoren van mieren zijn de groene specht *Picus viridis* en de draaihals *Jynx torquilla*. Minder opvallend zijn padden. Onopvallende miereneters zijn spinnen, onder andere kogelspinnen Theridiidae. Je moet er al in gespecialiseerd zijn om die spinnen als miereneter te kunnen waarnemen. Toch, als je weet waar je op moet letten, kan je ze tegenkomen. Zo vond Hannie Luijten in juli 2019 te Harfsen, Gelderland, op een bosandoorn *Stachys sylvatica* en later ook op een spirea (*Spiraea*) een kluitje werksters van de glanzende houtmier *Lasius fuliginosus*. Haar foto's kwamen op de website Waarneming.nl (figuur 1-3). Wie of wat had dat kluitje mieren veroorzaakt? Het idee was dat dit veroorzaakt werd door een galgspinn (ook behorend tot de familie Theridiidae).

Noordam (1998) beschrijft de werkwijze van echte mierenverschalkers, de kogelspinnen: '..., wier web speciaal geschikt is om kruipende prooi te vangen. Dit web ziet er nogal ordeloos uit met kriskrasdraden in alle richtingen. De aanhechtingsplaats van deze draden is voorzien van een paar kleefdruppeltjes. De prooi die hier tegenaan loopt blijft hier aan plakken; bij de pogingen zich los te wrikken breekt de draad vaak bij de aanhechtingsplaats, waardoor het slachtoffer half in de lucht komt te hangen en houvast verliest om zich schrap te zetten. De spin, niet zelden kleiner dan de prooi, komt aangesneld, werpt via een speciale kam op haar achterpoten wat spinsel over de prooi tot deze genoeg bewegingsvrijheid is ontnomen om haar te bijten met een sterk snel werkend gif.'

Figuur 1-2 Een kluitje dode werksters van de glanzende houtmier *Lasius fuliginosus* op de uitgebloeide steel van bosandoorn (foto Hannie Luijten)

Figuur 3 Een kluitje dode werksters van de glanzende houtmier *Lasius fuliginosus* tussen de bloemen van spirea (foto Hannie Luijten)

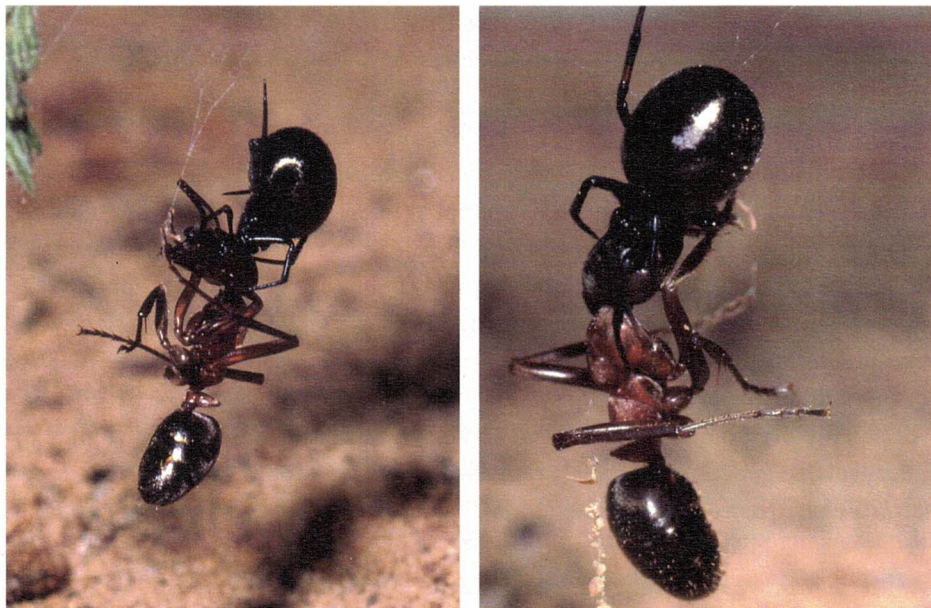
Figuur 4 Een werkster van de behaarde bosmier *Formica rufa* hangend aan de spindel draad van een kogelspin (foto Peter Boer)

Veel kogelspinnen hebben mieren op hun menu staan, met name galgspinnen zijn hier volledig in gespecialiseerd. Hoe galgspinnen te werk gaan wordt beeldend beschreven door Raignier (1957): ‘..., de galgspin loert vanaf de punt van een gras-halm of een takje heidekruid op een voort rennende roofmier, laat zich op haar slachtoffer vallen, wikkelt dit gauw in enkele spindraden en trekt daarmee haar prooi aan den grasbos als een galg omhoog. Daar blijven de mierenlijken hangen, deels alleen, deels met twee of drie samen, ...’

Er zijn in Nederland vijf soorten galgspinnen bekend. Allemaal doen ze het een beetje anders. Van andere mierenetende kogelspinnen maakt de gewone kabelspin *Episinus angulatus* een sterk gereduceerd web van maar een paar hengeldraden, terwijl de jachtkogelspin *Euryopis flavomaculata* helemaal geen vangweb maakt. Ze loopt snel om een mier heen, spint deze in, klimt omhoog, laat zich met prooi aan een draad afzakken om daar – veilig – de maaltijd te beginnen.

De meeste bekende galgspinnen spinnen hun prooi niet in. In de buurt van het nest van een rode bosmier *Formica sensu stricto* kan je een bosmier aan een spindel draad zien hangen. Dat tafereel doet denken aan een slachtoffer dat aan een galg bungelt (figuur 4-6). Bekende galgspinnen zijn de zwarte galgspin *Lasaeola tristis* en de gemarmerde galgspin *Dipoena melanogaster*.

Welke spinnensoort de glanzende houtmieren heeft gebundeld blijft helaas onduidelijk. Het moet wel een kogelspin zijn, waarbij ook de geelvlekjachtkogelspin *Euryopis flavomaculata* niet valt uit te sluiten.

Figuur 5-6 Een werkster van de behaarde bosmier *Formica rufa* als prooi van de zwarte galgspin *Lasaeola tristis* (foto Aart Noordam)

Verwijzingen

Noordam, A. 1998. De strijd van duinspinnen met mieren en wespen. *Duin* 21 (31): 4-6.

Raignier, A. 1957. Het leven der mieren. Tweede druk. Prisma-boeken, Utrecht/Antwerpen.

Peter Boer, Bergen NH, p.boer@quicknet.nl

Hannie Luijten, Harfsen, h.luijten52@kpnmail.nl

Aart Noordam, Leiden, aartspider@hotmail.com